

De verbinding van het zorg- en sportdomein

Monitoring van de rol van de buurtsportcoach

Janne van der Heijden, Kirsten Gutter, Marloes van Gorp en Dorine Collard

Om mensen die (te) weinig bewegen vanuit de zorg te stimuleren om meer te bewegen, is een goede samenwerking tussen zorgprofessionals en buurtsportcoaches belangrijk. In deze factsheet beschrijven we de samenwerking van de buurtsportcoach met zorgprofessionals. Hoe ervaren de coaches de samenwerking en waarom ontbreekt deze soms nog?

Hiervoor hebben we in 2022 peilingen gedaan onder buurtsportcoaches (n=261) en hun werkgevers (n=46). Waar mogelijk vergelijken we de resultaten met die uit 2021.

Achtergrond

Sport en bewegen heeft een gunstig effect bij behandeling van verschillende ziekten ([Pedersen & Saltin, 2015](#)). Zorgprofessionals zoals huisartsen en fysiotherapeuten zien mensen met chronische klachten/aandoeningen (o.a. diabetes, hart- en vaatziekten en overgewicht) die baat kunnen hebben bij meer sporten en bewegen. Om hen te stimuleren tot (meer) sport- en beweegactiviteiten, kan de zorgprofessional patiënten doorverwijzen naar de buurtsportcoach, die hen vervolgens naar passend beweegaanbod begeleidt.

Neem voor meer informatie contact op met [Kirsten Gutter](#).

69% van de buurtsportcoaches werkt samen met één of meer zorgprofessionals

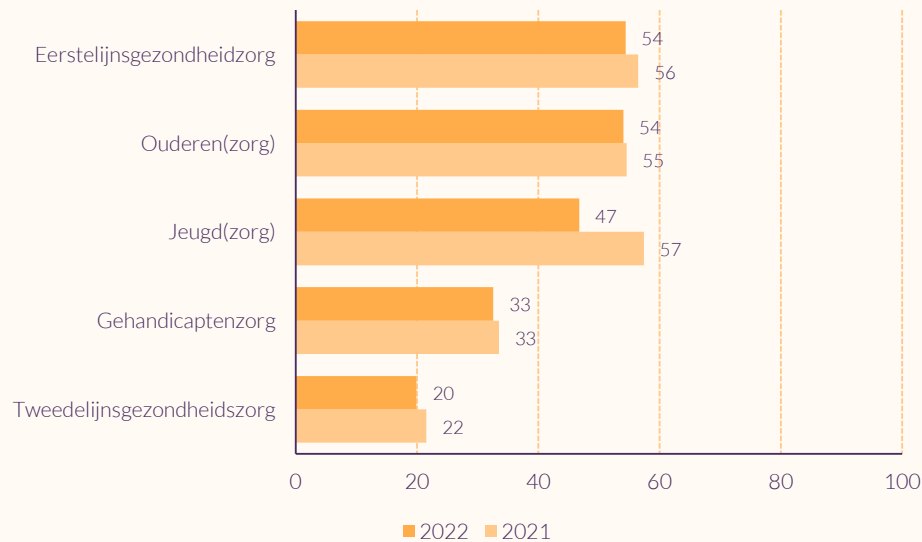
89% van de buurtsportcoaches beoordeelt de samenwerking met zorgprofessionals als voldoende tot goed

50% van de buurtsportcoaches die nu nog niet samenwerken met zorgprofessionals, zou dit in de toekomst wel willen

Verbinding met zorgsectoren

Figuur 1
Verbinding sportsector met gezondheidssectoren door de buurtsportcoach in 2021 en 2022

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, 2021 n=116, 2022 n=261)

Bron: Mulier Instituut, Peiling buurtsportcoaches, najaar 2021 en najaar 2022.

Ongeveer de helft van de buurtsportcoaches verbindt de sport- en bewegingssector met de eerstelijnsgezondheidszorg (o.a. huisarts, fysiotherapie zonder verwijzing) en ouderenzorg (beide 54%; figuur 1). Ze leggen minder vaak de verbinding met de gehandicaptenzorg (33%) en de tweedelijnsgezondheidszorg (o.a. specialisten, revalidatie; 20%).

Het aandeel buurtsportcoaches dat de sport- en bewegingssector met de jeugdzorg verbindt (47%) ligt 10 procentpunten lager dan in 2021. We zien kleine verschillen in opleidingsniveau en gemeentegrootte van de respondenten tussen 2021 en 2022 (zie tabel 1 in de verantwoording aan het eind van dit factsheet).

Gemeentegrootte en opleidingsniveau kunnen invloed kunnen hebben op de sectoren waarmee een buurtsportcoach verbinding heeft. Een grotere gemeente heeft bijvoorbeeld vaker jeugdzorginstellingen. Daarom weten we niet of het verschil komt door veranderingen in de jeugdzorg of door deze steekproefverschillen.

Doelen van de verbinding van sectoren

Werkgevers zetten de buurtsportcoach met verschillende doelen in om de sport- en bewegesector en zorgsectoren met elkaar te verbinden (uit open antwoorden):

- de gezondheid van de doelgroep verbeteren;
- een gezonde leefstijl bevorderen ter preventie van ziekten en/of klachten;
- de doelgroep (meer) in beweging brengen (buiten de gezondheidssector, dus sport en bewegen in de wijk of bij een sportvereniging);
- jeugd- en ouderenzorg: sociale contacten bevorderen en eenzaamheid tegengaan;
- jeugdzorg: overlast in de samenwerking voorkomen;
- gehandicaptenzorg: 'inclusief sporten' bevorderen.

Rollen van de buurtsportcoach

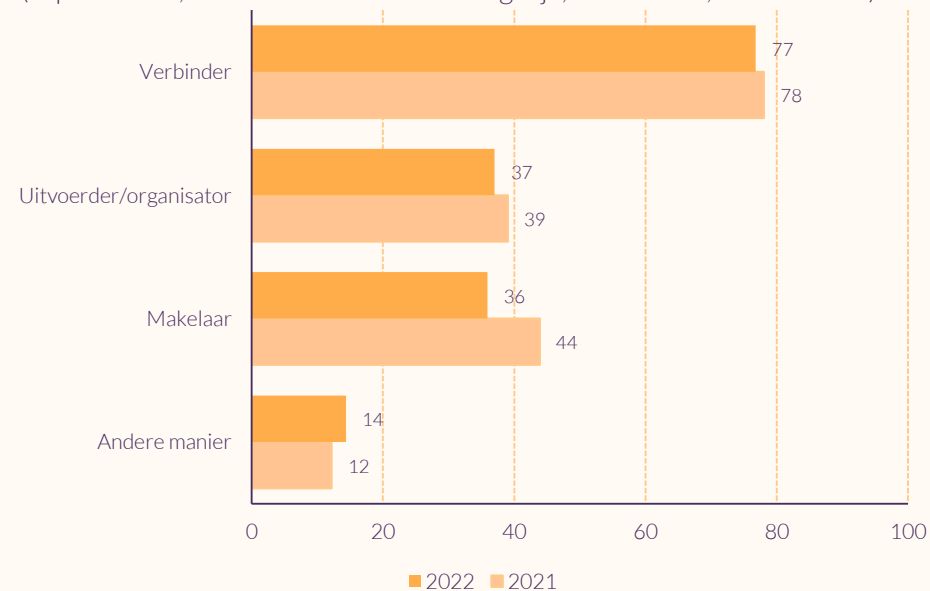
Leenaarts et al. (2018) hebben verschillende rollen gedefinieerd die buurtsportcoaches kunnen aannemen in hun taak om de sportsector met de zorgsector te verbinden:

- verbinder die mensen motiveert en begeleidt naar sport- en beweegactiviteiten na doorverwijzing door de zorgprofessional;
- uitvoerder/organisator, waarbij de buurtsportcoach zelf sport- en beweegactiviteiten organiseert;
- makelaar, waarbij de buurtsportcoach organisaties in de zorg verbindt met de sport- en beweegsector.

Net als in 2021 neemt het grootste deel van de buurtsportcoaches de rol van verbinder aan in de samenwerking met de zorgsector (figuur 2).

Figuur 2
Rol van de buurtsportcoach in de verbinding van de zorgsector met de sport- en beweegsector in 2021 en 2022

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, 2021 n=82, 2022 n=181)

Bron: Mulier Instituut, Peiling buurtsportcoaches, najaar 2021 en najaar 2022.

Samenwerking met zorgprofessionals

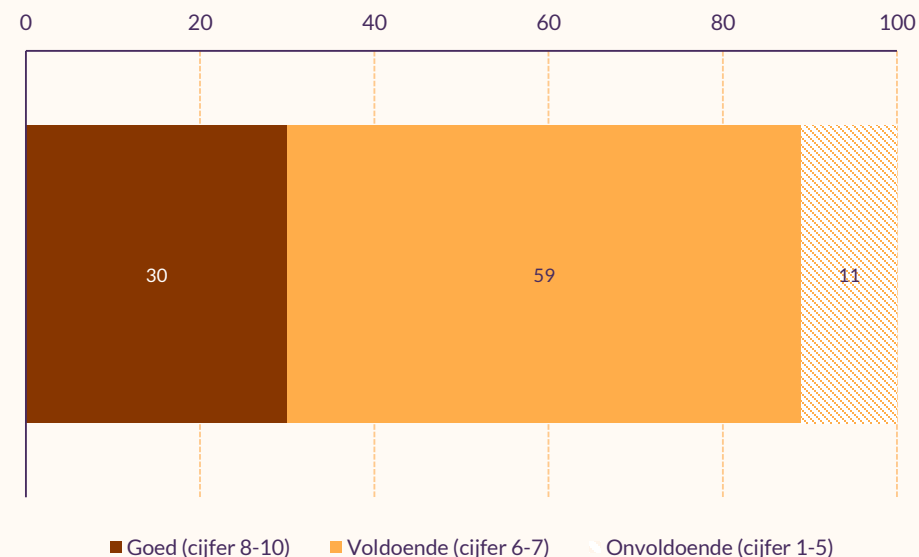
Ruim twee derde van de buurtsportcoaches (69% in 2022, 71% in 2021) werkt samen met één of meer zorgprofessionals (niet in figuur).

Het overgrote deel van de buurtsportcoaches die samenwerken met een of meer zorgprofessionals, beoordeelt de samenwerking als voldoende (59%, cijfer 6-7) tot goed (30%, cijfer 8-10). Eén op de tien beoordeelt de samenwerking als onvoldoende (11%, cijfer 1-5; figuur 3).

Gemiddeld beoordelen de buurtsportcoaches de samenwerking met een 6,9. De samenwerking met zorgprofessionals uit verschillende sectoren beoordelen ze vergelijkbaar.

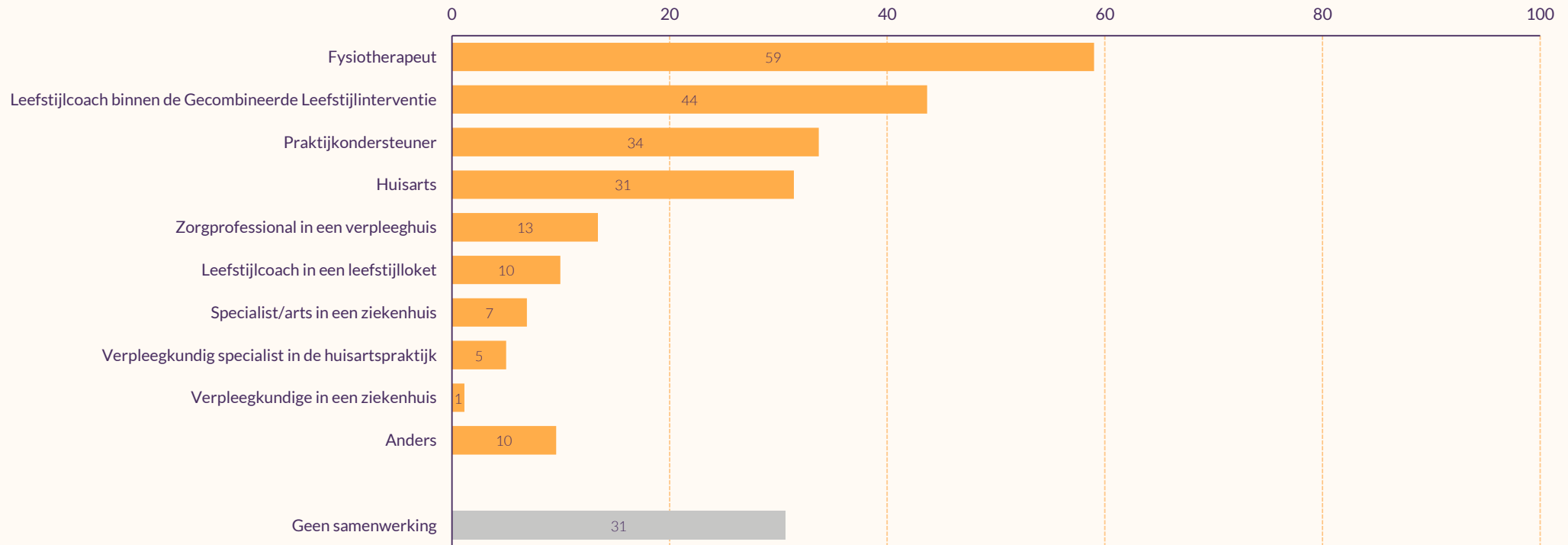
De buurtsportcoaches werken voornamelijk samen met fysiotherapeuten (59%) en leefstijlcoaches binnen de Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI) (44%; figuur 4).

Figuur 3
Beoordeling samenwerking met zorgprofessionals in 2022 door buurtsportcoach
(in procenten, n=181)

Bron: Mulier Instituut, Peiling buurtsportcoaches, najaar 2022.

Figuur 4
Samenwerking buurtsportcoach met zorgprofessionals in 2022
(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=261)

Bron: Mulier Instituut, Peiling buurtsportcoaches, najaar 2022.

Redenen voor ontbreken van samenwerking

Zowel buurtsportcoaches als werkgevers die aangaven geen verbinding te leggen met een of meerdere zorgsectoren, hebben we gevraagd naar de redenen hiervoor.

Buurtsportcoaches

De buurtsportcoaches die momenteel (nog) niet samenwerken met zorgprofessionals en dit ook in de toekomst niet willen, geven aan dat zij zich richten op samenwerking met andere sectoren (buiten de zorg). Ook geven zij als reden dat collega's de samenwerking met de zorg oppakken.

Werkgevers

Werkgevers van buurtsportcoaches die aangeven dat hun buurtsportcoaches met een of meer zorgsectoren geen verbinding maken, hebben we gevraagd waarom dat zo is. Het gaat om de sectoren eerstelijnszorg (n=9), ouderenzorg (n=6), jeugdzorg (n=6), gehandicaptenzorg (n=14) en tweedelijnszorg (n=27).

Als belangrijkste reden noemen werkgevers dat samenwerking met de betreffende zorgsector niet binnen de doelstellingen valt of dat iemand anders doorgeleiding naar sport- en beweegaanbod al oppakt (bijvoorbeeld de zorgprofessional zelf). Ook onvoldoende tijd/capaciteit zien ze als belemmerende factor voor samenwerking.

Daarnaast zijn tweedelijnszorg en gehandicaptenzorg niet per gemeente, maar regionaal georganiseerd. Doordat niet in elke gemeente tweedelijnszorg en gehandicaptenzorg aanwezig is, wordt hier niet altijd een buurtsportcoach op ingezet, aldus de werkgevers.

Toekomstige samenwerking

Toekomst volgens buurtsportcoaches

Van de buurtsportcoaches die momenteel (nog) niet samenwerken met zorgprofessionals (n=80), geeft de helft (50%) aan ook in de toekomst geen samenwerking met zorgprofessionals te zien. Dat is minder dan in 2021 (65% van n=34) en lijkt niet te komen door verschillen in gemeentegrootte en opleidingsniveau van de steekproef. Hoewel harde conclusies op basis van de kleine aantallen respondenten niet mogelijk zijn, lijken meer buurtsportcoaches in de toekomst te willen samenwerken met zorgprofessionals.

Buurtsportcoaches die aangeven dat zij in de toekomst graag willen samenwerken met zorgprofessionals, willen dit vooral met eerstelijnszorgprofessionals, zoals een huisarts, praktijkondersteuner, fysiotherapeut of leefstijlcoach. Een klein deel zou ook graag samenwerken met tweedelijnszorgprofessionals, zoals een specialist, arts of verpleegkundige.

Om de samenwerking met zorgprofessionals op te starten, hebben buurtsportcoaches het volgende nodig (uit open antwoorden):

- communicatie: goede en regelmatige afstemming, korte(re) lijntjes en een goed netwerk met duidelijke aanspreekpunten per sector;
- een platform waarop ze veilig kunnen communiceren met meerdere zorgprofessionals over onder andere overdracht en de voortgang van de deelnemer;
- tijd en financiële middelen om te investeren in nieuwe samenwerkingen;
- gezamenlijke doelstellingen en concrete plannen voor samenwerkingen;
- bekendheid en zichtbaarheid van de buurtsportcoaches bij de zorgprofessionals, en dat buurtsportcoaches en zorgprofessionals goed van elkaar weten wat ze doen en wat ze voor elkaar kunnen betekenen;
- meer aandacht voor het belang van bewegen en preventie vanuit de zorgprofessionals.

Toekomst volgens werkgevers van buurtsportcoaches

Werkgevers van buurtsportcoaches die met een of meer zorgsectoren nog geen verbinding maken, is gevraagd hoe groot zij de kans achten dat hun buurtsportcoaches in de toekomst de sport- en beweegsector wel gaan verbinden met die zorgsectoren.

In de eerste- en tweedelijnsgezondheidszorg, de jeugdzorg en de ouderenzorg zien werkgevers kansen voor toekomstige verbinding met de sport- en beweegsector. De kans op toekomstige verbinding tussen de sport- en beweegsector en de gehandicaptenzorg achten ze minder groot.

De werkgevers die (grote) kansen zien voor verbinding tussen de sport- en beweegsector en de zorgsector, zien die vooral in bestaande initiatieven, zoals leefstijlinterventies (bijvoorbeeld GLI en Welzijn op recept) en 'Uniek Sporten'. Daarnaast geven ze aan momenteel al bezig te zijn met het uitzetten van nieuwe verbindingen.

Ook toenemende aandacht voor preventie binnen de zorg vergroot volgens werkgevers de kans op toekomstige verbinding tussen de zorg- en sportsector.

Conclusie en aanbevelingen

Circa twee derde van de buurtsportcoaches werkt in 2022 samen met één of meer zorgprofessionals. Deze samenwerking ervaren ze over het algemeen als positief. De minste verbinding maken ze met de tweedelijsgezondheidszorg.

Investeer in nieuwe/uitgebreidere samenwerkingen

Ondanks de gunstige effecten van sporten en bewegen zijn er kansen voor verbetering van de samenwerking tussen buurtsportcoaches en zorgprofessionals. De aandacht voor preventie in de zorg is zeer actueel. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zet in op een domein-overstijgende aanpak van preventie en via het Integraal Zorgakkoord wordt de komende jaren extra ingezet op het integreren van een gezonde leefstijl als onderdeel van behandeling bij leefstijl-gerelateerde aandoeningen.

Het is daarom belangrijk om nu te investeren in het opstarten dan wel uitbouwen van samenwerkingen tussen buurtsportcoaches en zorgprofessionals.

Wek belangstelling voor samenwerking bij zorgprofessionals

Buurtsportcoaches en hun werkgevers zien goede kansen voor samenwerking, maar missen vaak nog bekendheid en zichtbaarheid bij de zorgprofessionals. Het is nodig om allereerst belangstelling te wekken bij de zorgprofessional, zodat deze het nut en de meerwaarde van de samenwerking ziet. Vervolgens kunnen ze gezamenlijke doelstellingen en concrete actiepunten formuleren.

Naast inzet van sport en bewegen als preventie, kan ook samenwerking worden gezocht tussen de sport- en beweegsector en de zorgsector voor bewegen als 'behandeling'. Misschien herkennen zorgprofessionals hierin gemakkelijker mogelijkheden voor verbinding.

Werk regionaal samen met tweedelijszorg

Tweedelijszorg is meestal niet per gemeente, maar regionaal georganiseerd. Mogelijk kan een meer regionale aanpak van buurtsportcoaches (in plaats van een lokale aanpak op gemeenteniveau, zoals nu vaak het geval is) daarom zorgen voor een betere verbinding met tweedelijsgezondheidszorg.

Verantwoording

Deze factsheet is gebaseerd op data van panelpeilingen onder buurtsportcoaches en hun werkgevers. Werkgevers van buurtsportcoaches hebben meestal de functie van direct leidinggevende van één of meer buurtsportcoaches (47%) of zijn beleidsmedewerker van de gemeente (41%).

De panelpeilingen onder buurtsportcoaches hebben we uitgezet in het najaar van 2021 (n=116) en het najaar van 2022 (n=261). In tabel 1 staat de respons per peiling, uitgesplitst in gemeentegrootte en opleidingsniveau. We zien kleine verschillen in opleidingsniveau en gemeentegrootte van de respondenten tussen 2021 en 2022.

De panelpeiling onder werkgevers hebben we uitgezet in het voorjaar van 2022 (n=46).

Beide peilingen zet het Mulier Instituut uit in samenwerking met WIJ Buurtsportcoaches en de Vereniging Sport en Gemeenten, met subsidie van het ministerie van VWS.

Tabel 1
Responsoverzicht peiling buurtsportcoaches najaar 2021 en najaar 2022
(in procenten, onbekend in aantallen)

	2021 (n=116)	2022 (n=261)
Gemeentegrootte		
Minder dan 50.000 inwoners (klein)	45%	40%
50.000-100.000 inwoners (middelgroot)	24%	21%
Meer dan 100.000 inwoners (groot)	31%	38%
onbekend	n=32	n=6
Opleidingsniveau		
Mbo of lager	15%	22%
Hbo of wo	85%	78%
onbekend	n=1	n=17

Bron: Mulier Instituut, Peiling buurtsportcoaches, najaar 2021 en najaar 2022.

Contact

Janne van der Heijden

j.vanderheijden@mulierinstituut.nl

Kirsten Gutter

k.gutter@mulierinstituut.nl

Marloes van Gorp

m.vangorp@mulierinstituut.nl

Dorine Collard

d.collard@mulierinstituut.nl